

kirjoittaman jakson nimi muutettiin luvuksi *Non-discriminatory language*. Tekstiä muunneltiin hieman lisäämällä mukaan esimerkkejä, joissa opastettiin seksismin välttämisen lisäksi myös viittauksissa rodulliseen ja etniseen syntyperään sekä vammaisuuteen. Style manualin viidenteen painokseen ei reagoitu julkisesti mitenkään.

Informatiivisen — vaikkakin jankkavan tyylinsä vuoksi hieman uuvuttavan — kirjansa lopussa Anne Pauwels esittää toiveen, että teos innostaisi niitäkin kieliyhteisöjä, joissa seksismistä vapaan kielen ohjausta ei vielä ole harrastettu, ryhtymään toimeen. Loppuun sijoitettu liite ohjaa aloittelevia oppaan laatijoita läpi pahimpien karikoiden.

Suomalaisessakin kielenhuoltokeskustelussa seksismistä on puhuttu (Tiililä 1994), ja vaikka kielenhuollon mahdollisuudet aina ovat rajalliset, tuntuu paine kielen koodin ja kielenkäytön vapauttamiseen seksismistä tutkimuksen myötä kasvavan. Vai onko optimistinen asenteeni vain seurausta sosiaalisesta viitekehystäni, siitä,

että kuulun suhteellisen nuorten ja vieläpä feminististen naisten ryhmään? ■

LIISA TAINIO

Suomen kielen laitos, PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

Sähköposti: *liisa.tainio@helsinki.fi*

LÄHTEET

ENGELBERG, MILA 1998: Sukupuolistuneet ammattinimikkeet. – *Virittäjä* 102 s. 74–92.

KARLSSON, FRED 1974: Sukupuoliroolien kielellisistä heijastumista. – *Sananjalka* 16 s. 24–33.

LAITINEN, LEA (toim.) 1988: *Isosuinen nainen*. Yliopistopaino, Helsinki.

TAINIO, LIISA 1997: Aika sataprosenttisen varma Alho. – *Tiedotustutkimus* 4/1997 s. 54–61.

TIILILÄ, ULLA 1994: Kielenhuolto ja kielellinen seksismi. – *Kielikello* 2/1994 s. 16–19.

TIETOPAKETTI TUTKIELMAN TEKIJÖILLE

Heikki Hurtta & Tapio Peltola *Tutkielmantekijän opas*. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos, Tampere 1996. 81 s. + 33 liites. ISBN 951-44-080-3.

Tutkielmantekijän opas on tuhti tietopaketti tutkielman tekijöille. Alkusanonjen mukaan teos on tarkoitettu ensisijaisesti syventävien opintojen seminaariesitelmän ja tutkielman laatijoille, mutta myös proseminaarilaisille sekä jatko-opiskelijoille muistin tueksi. Gradupainotteisuus teoksessa myös näkyy: monet esille otettavat seikat ovat sellaisia, jotka ovat gradun jo tehneelle tuttuja, kantapäähän kautta opittuja asioita.

Siksi Tutkielmantekijän opas onkin gradua aloittelevalle varsin hyödyllinen opus. Tietopaketti on kattava ja sisältää paljon sellaista tietoa, jota opiskelija varmasti kaipaa mutta ei välttämättä muuten löydä — tai tule edes kysyneeksi, kun kysymykset tuntuvat liian vähäpätöisiltä. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi nimitykset *gradu*, *laudaturtyö* ja *referee*. Itsestään selvää ei monelle varmasti ole myöskään se, miten lähdekirjallisuutta löydetään tai mistä sitä edes ▶

voisi lähteä etsimään (s. 31), sen enempää kuin sekään, että kaikki tehty työ ei millään lopullisessa työssä näy (s. 39). Teoksessa esitellään myös erilaisia tutkielman tekemistapoja sekä neuvotaan ajankäytön suunnittelussa (s. 38). Lisäksi oppaassa neuvotaan lisälähteitä tutkielman tekoon ja luetellaan keskeistä fennististä kirjallisuutta (liitteet 5 ja 6), mikä varmasti helpottaa aloittelevan tutkielmankirjoittajan tuskaa — ja mahdollisesti myös jatko-opiskelijan työtä.

Oppaassa käsitellään niin tutkielman muotoiluseikkoja, tieteellistä kirjoitustyyliä kuin tutkimiseen liittyviä käytännön pulmiakin. Liikkeelle lähdetään opiskelijan kannalta järkevässä järjestyksessä: ensin kuvaillaan seminaarien ja esitelmien käytännön kulkua ja tarkoitusta, mistä siirrytään yleisiin kirjoitusohjeisiin ja lopuksi esitystekniikkaan ja muotoiluseikkoihin.

Opas on käytännönläheinen, ja siinä annetaan ohjeita ja esimerkkejä muun muassa neutraalisti kirjoittamisesta ja kirjoittajapersoonan esiintuomisesta. Esimerkit ovat havainnolliset, ja epätoivottavat esimerkit ja parannusehdotukset erottuvat lihavoinnin ja marginaalin symbolien ansios- ta selvästi. Erityisen hyvää oppaassa ovat sen liitteet ja muut kuviot, joista niin perus- kuin jatko-opiskelijakin saa paljon hyödyllistä tietoa ja muistutuksia. Sivujen 12–13 kattavasta muistilistasta on käytännön hyötyä sekä opponentille että itse kirjoittajallekin. Tärkeää on myös se, että kirjassa kerrotaan, milloin toisen käden lähteitä voi käyttää sekä mitkä asiat voi olettaa yleisesti tunnetuiksi ja jättää pois lähdeviitteistä (s. 45). Liitteet ovat monipuoliset ja esittelevät asettelumallien lisäksi lisäoppaita, antavat vinkkejä tutkielmanteon lähteiksi ja lähteiden käyttöön sekä neuvovat myös niitä, jotka eivät käytä tietokonetta ja tekstinkäsittelyohjelmaa. Opiskelijan kannalta on myös hyvä, että tekstin lomassa viitataan

usein erilaisiin julkaisuihin ja mahdollisiin lähteisiin.

Kaikkiaan opas on kattava tietopaketti kaikesta siitä, mitä tutkielmantekoon liittyy. Ensilukemisen jälkeen siihen on hyvä palata ja etsiä tarvitsemansa. Opasta käytetään varmasti hakuteoksen tapaan, ja siltä kannalta on varsin hyvä, että monen luvun alussa mainitaan, mitä luku käsittelee ja mistä muualta kirjasta löytyy samantyyppistä tietoa.

Hakuteokseksi kirja ei kuitenkaan sovi, sillä siinä ei ole minkäänlaista hakemistoa, eikä muuten hyvä sisällysluettelo kata kaikkea kirjassa esitettyä tietoa. Esimerkiksi liitteen 6 sisältöä ei eritellä sisällysluettelossa, vaikka se olisi erityisen tarpeellista tiedon hakemisen kannalta. Liite sisältää laajan väitöskirjaluettelon lisäksi luettelot sanakirjoista, bibliografioista, litteroiduista murrenäytteistä, murrekarttalähteistä sekä julkaisusarjoista ja niiden lyhenteistä. Käyttäjän kannalta olisi kätevää, jos edes sisällysluettelosta näkisi suoraan, onko liitteessä sellaista tietoa, jota hakee.

Käyttäjän kannalta myös kirjan kirjallisuusluettelot ovat ongelmallisia. Toisin kuin ohjeissa neuvotaan, itse kirjan lähdeluetteloista puuttuvat lyhenteiden selitykset — mikä haittaa erityisesti liitteiden käyttöä apuvälineenä. Liitteessä 6 kyllä mainitaan sivulla 101, että lyhenteet selitetään liitteen lopussa omassa luettelossaan. Lähdeluetteloita on kuitenkin kymmenen sivua, eikä murrekarttaesimerkkejä kaipaava todennäköisesti lue sivua 101, vaan selaa otsikot ja siirtyy saman tien sivulle 109 — jolla lyhenteitä ei selitetä eikä mainita, että ne löytyvät erikseen seuraavalta aukeamalta.

Hakemisto olisi tarpeen myös kirjoitus- ja muotoiluseikkojen kannalta. Harva tuskin lukee kirjaa kerralla kokonaan — etenkin, jos siihen tarttuu muistin virkistämiseksi. Tyypillisin tilanne lienee sellainen, jossa kesken kirjoittamisen törmää ongel-

maan. Silloin ei ruveta lukemaan koko opusta läpi, vaan haetaan tiettyä asiaa.

Hakemiston puutteesta huolimatta kirjasta on varmasti iloa tutkielmantekijälle — kunhan siihen maltaa syventyä. Monenlaisen tarpeellisen tiedon lisäksi opiskelija saa jopa tuntea itsensä tärkeäksi: erityisen ilah-

duttavaa opiskelijan näkökulmasta on se, että johdannossa huomautetaan, että gradut ovat tärkeää perustutkimusta. ■

ANNUKKA VARTEVA

Sähköposti: annukka.varteva@helsinki.fi

LÖYTÖRETKELLE SUOMEEN

Aira Parviainen & Klarika Sander *Löytöretki Suomeen*. Finn Lectura, Helsinki 1998. 115 s. ISBN 951-792-041-5.

Kirjankustantamo Finn Lectura järjesti elokuussa 1998 Virossa oppimateriaalinäyttelyn, jossa esiteltiin myös Aira Parviaisen ja Klarika Sanderin Löytöretki Suomeen -kirja äänitteineen. Kirja on tarkoitettu lähinnä suggestopedisille suomen kielen kursseille, mutta se sopii käytettäväksi muuhunkin kommunikatiiviseen opetukseen.

Virossa on tähän saakka ollut saatavilla pääasiassa suomen kielen rakennetta käsitteleviä kirjoja, joten tämä elävää suomea sekä painettuna että nauhoitettuna tarjoava oppimateriaali on tervetullutta. Oppikirjan tekijät ilmoittavat kohderyhmikseen virolaiset ja suomen lähisukukieliä puhuvat opiskelijat, joiden suomen kielen alkeiskurssille kirja on tarkoitettu, mutta sen avulla voi myös täydentää aiemmin hankittuja suomen kielen taitoja. Oppikirjan tekstit on käännetty venäjäksi ja englanniksi, mikä lisää kirjan käyttömahdollisuuksia Virossa esimerkiksi vironvenäläisille tarkoitetuilla suomen kielen kursseilla. Tämä kohderyhmä on jo nyt aika iso, ja se kasvaa lähitulevaisuudessa, kun Suomen ja Viron välinen kaupankäynti ja matkailu entisestään lisääntyvät. Tosin venäläi-

siä, suomentaitoisia opettajia samoin kuin hyvää, venäjänkielisille tarkoitettua oppimateriaalia on vähän, mistä seuraa se, että kiinnostus suomen kielen opiskelua kohtaan on venäjänkielisten keskuudessa vielä ollut melko vaatimatonta. (Tänä vuonna aloitti Tallinnan pedagogisen yliopiston itämerensuomalaisen kielten laitoksessa ensimmäinen venäjänkielinen, suomea pääaineenaan opiskeleva vuosikurssi, joka valmistuu vuonna 2003. Siihen asti venäläisissä kouluissa suomea opettavat pääasiallisesti sitä yliopistossa lisäaineenaan opiskelleet venäjän kielen opettajat.)

Hyvälaatuisten äänitteiden lisäksi toivoisin oppimateriaalikonaisuuteen videotallenteita. Kirjan värikkäät ja mieleenpainuvat roolihahmot luontuisivat hyvin toimimaan myös videolla, ja oheisvideolta voisi katsoa lähemmin teoksessa kuvailtuja Helsingin nähtävyyksiä, aitosuomalaisia koteja, perinteistä suomalaista maaseutua, suomalaista keittiötä, suomalaista osaamista sekä Suomenlahden eteläpuolella asuville eksoottista Järvi- ja Pohjois-Suomen luontoa. Se tarjoaisi myös täysin erilaisen kulttuuritaustan omaaville vironvenäläisille mahdollisuuden visuaalisestikin tutustua ▶